

Speelt corona een ongelijk spel?

Covid-19 lijkt in Nederland personen met een niet-westerse achtergrond vaker te treffen, stelt het hoofd van de ic in het Amsterdamse VUmc Armand Girbes. Discrimineert het coronavirus? En zo ja, welke verklaringen zijn denkbaar?

Door **Ellen de Visser** Foto **Raymond Rutting**

Het coronavirus discrimineert wél, dat is wat Armand Girbes, hoofd van de ic in het Amsterdamse VUmc dit weekeinde wilde benadrukken. Girbes zei in

het VPRO-radioprogramma *Argos* dat het merendeel van de covid-patiënten op de ic's in de grote steden een niet-westerse achtergrond heeft. PVV-leider Geert Wilders dook er onmiddellijk bovenop en eiste in een tweet uitleg van het kabinet: 'Alle moskeeën dicht en horeca weer open?'

Terwijl nog maar de vraag is of de observaties van Girbes een landelijke trend weerspiegelen. Diederik Gommers, ic-hoofd in het Rotterdamse ErasmusMC, zei zondagavond in het radioprogramma *Met het Oog op Morgen* dat hij het beeld van zijn Amsterdamse collega niet herkent. Evert de Jonge, hoofd van de ic in het Leidse LUMC, liet maandag weten dat hij geen harde getnallen heeft. Registratie van etniciteit is in de Nederlandse ziekenhuizen niet toegestaan. 'Als ik afga op de achternaam van mijn patiënten, dan kan ik snel de fout ingaan, zeker als het om vrouwen gaat die de naam van hun man hebben aangenomen. Zo'n oververtgenwoordiging kan bovendien ook een momentopname zijn, en over een maand weer heel anders zijn.'

Toch zijn er sinds het uitbreken van de pandemie al signalen over etnische ongelijkheid. Het CBS analyseerde in mei de oversterfte in de eerste zes weken van de uitbraak en concludeerde dat er in bevolkingsgroepen met een migratie-achtergrond bijna 50 procent meer mensen waren overleden, terwijl de oversterfte voor inwoners met een Nederlandse achtergrond op bijna 40 procent lag. Ook Brits en Amerikaans onderzoek legde grote verschillen bloot. Zo overlijden in de Verenigde Staten en Groot-Brittannië twee keer zoveel zwarte inwoners aan covid.

Nederlands onderzoek is onderweg: wetenschappers van het Amsterdam UMC komen binnenkort met hun onderzoeksresultaten naar het verband tussen covid en etniciteit. De afgelopen maanden is bij een grote groep Amsterdam-

mers van verschillende afkomst gekeken naar hun risico om covid-19 te krijgen en naar het verschil in ziektebeloop, laat internist Bert-Jan van den Born weten.

Waarom discrimineert het virus? Huisarts Maria van den Muijsenbergh, die als hoogleraar aan het Radboud UMC en bij expertisecentrum Pharos onderzoek doet naar gezondheidsverschillen, neemt zes mogelijke verklaringen onder de loep.

Vaker een contactberoep

Schoonmaakwerk, toezicht houden, werk in de landbouw of in slachterijen: het wordt veel vaker gedaan door migranten en het zijn banen waarbij ze niet kunnen thuiswerken. Voor de Oost-Europese arbeidsmigranten die in krappe busjes naar hun werk worden vervoerd, is de anderhalvemeterregel bijvoorbeeld een stuk lastiger op te volgen.

Krappe behuizing

Grotere gezinnen, drie generaties bij elkaar en kleine, slecht geventileerde huizen: het komt vaker voor bij migranten, zegt Van den Muijsenbergh, en dat vergoot de kans dat ze een infectie op elkaar overdragen.

Meer onderliggende ziekten

Als ze besmet raken met het coronavirus, dan lopen personen met een migratie-achtergrond een grotere kans op een ernstig beloop van de ziekte doordat ze vaker een onderliggende aandoening hebben. Ernstig overgewicht bijvoorbeeld komt onder mensen van Surinaamse, Turkse, Marokkaanse en Antilliaanse afkomst anderhalf tot twee keer zo vaak voor als bij mensen met een Nederlandse achtergrond. Personen van Turkse komaf hebben twee keer vaker diabetes type 2 dan autochtone Nederlanders, Hindoestanen zelfs drie tot vier keer vaker. Slechte leefomstandigheden, armoede en chronische stress spelen daarbij een rol, zegt Van den Muijsenbergh: die factoren bemoeilijken een gezonde leefstijl.

Onduidelijkheid maatregelen

De overheidsinformatie over corona is voor veel migranten te ingewikkeld, zegt Van den Muijsenbergh, die daar in opdracht van het RIVM onderzoek naar

De Bijlmermarkt in Amsterdam, met op de achtergrond de nieuwe coronateststraat van de GGD.

Navigeren door een woud van meningen: hoe duidt de wetenschapsredactie van de Volkskrant coronanieuws in een tijd waarin nog zoveel onzeker is over het virus?

VK.NL/TERREDACTIE

deed. Toch kenden alle personen die ze interviewde de coronaregels, alleen hadden ze die niet opgepikt uit de persconferentie van premier Rutte maar waren ze ingelicht door familie of hadden ze erover gelezen op sociale media. 'Er wordt snel gezegd dat deze groep zich niet aan de regels houdt vanwege gebrek aan kennis, maar dat is niet zo. Wij zagen dat ze zich wel aan die regels wilden houden, maar dat door omstandigheden vaak niet konden.' Voor haar onderzoek sprak ze met 65 inwoners van achterstandswijken en er was geen verschil, zegt de hoogleraar, tussen personen met en zonder een migratie-achtergrond als het om begrip voor of naleving van de regels ging.

Genetische verschillen

Het viel Van den Muijsenbergh op toen ze een aantal daklozen volgde: de groep met een niet-westerse achtergrond kwam na een coronabesmetting vaker in het ziekenhuis terecht dan de groep met een Nederlandse achtergrond, terwijl hun leefomstandigheden toch, zoals ze zegt, 'even beroerd' zijn. Net als veel buitenlandse wetenschappers is ook de Nederlandse hoogleraar ervan overtuigd dat een genetische component een deel van de verschillen kan verklaren.

Eind vorige maand schreven Zweedse wetenschappers in het tijdschrift *Nature* over genvarianten die een ernstiger beloop van covid voorspellen, het zijn varianten die bij mensen in Zuid-Azië vaker voorkomen. In de wetenschappelijke literatuur wordt ook gesuggereerd dat er verschillen bestaan tussen bevolkingsgroepen in de hoeveelheid ace2-receptoren, de poortjes op cellen die het coronavirus toegang verschaffen. Dat zou een verschil in gevoeligheid kunnen verklaren. Mensen met een donkere huidskleur hebben bovendien vaker een tekort aan vitamine D, en dat wordt door onderzoekers in verband gebracht met een grotere vatbaarheid voor het coronavirus en zelfs met een ernstiger beloop van covid.

Culturele verschillen

Ze heeft het de afgelopen tijd al zo vaak gehoord, zegt Van den Muijsenbergh: migranten komen veel vaker samen in grote groepen en dat zou verklaren waarom het virus bij hen harder toeslaat. 'Het zal zeker een rol spelen maar die is niet groter dan bij de Staphorsters die te kerke gaan of bij jongeren die feestvieren.' Ze kent genoeg imams, zegt ze, die oproepen om niet naar de moskee te komen en het gebed online organiseren.